

REDACȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2-50; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERTIUNILE:
ze și gir garantat: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia-oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nerancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Tîrguile despre pact.

I.

(A) Deși „prospectele pentru desbaterea parlamentară a proiectelor de legi despre reînnoirea pactului economic cresc” — precum sunau informațiile, și nu numai oficiale, din Viena înfăcșește de pe urmă 2—3 zile, totuși nimeni nu crede în finalizarea lor, că adecă desbaterile parlamentare ar duce și la încheierea adevărată a unei noue prelungiri a pactului economic pe 10 ani, precum s'a întâmplat până acum de trei-ori de la dualism încoace.

Situațiile în Viena privitor la această afacere se schimbă într'adevăr dintr'o zi într'alta, ba chiar în aceeași de multe ori, ca chipurile într'un caleidoscop: precum în această jucărie când numai o singură fărâmitură se mișcă un pic, întreg tabloul se încheagă altfel, tot așa și fazele crizei de dincolo, o propunere de urgență a cutărui ori cutărui grup opozițional, ori alt asemenea incident mai mult sau mai puțin însemnat și — precum spune spre p. „N. Fr. Presse”: — „peste noapte s'a schimbat fața parlamentului, ba putem zice a Austriei întregi”; pe când încă în preziua „Nâr. Listy” vorbea și discuta „în ajunul celui de pe urmă parlament cisleitan”.

Și fiindcă în „împărăția improbabilităților”, lucrurile așa repede și neașteptat se schimbă „peste noapte”, cad din un extrem într'altul, aflându-ne mai ales așa departe de locul tîrgușilor, intrigilor și tragerilor pe sfoară, nu ne vom adânci în profunde combinații apodictice, ci mai curînd credem a face nu lucru de prisos, dacă ne reîmpropătam, în câteva trăsături generale, fazele peste cari au trecut până acum tîrgușile despre reînnoirea pactului economic.

Precum prescrie legea dualistică, ambele guverne au îndeplinit în Decembrie 1896 formalitatea, de și-au denunțat reciproc — cu un an înainte de expirare — contractul, ce expira la 31 Decembrie 1897. Ca de obicei, guvernele începuseră, încă înainte de denunțarea aceasta, a urma pertractări despre reînnoirea pactului de încheiat pe o nouă perioadă de 10 ani, adecă până la 31 Decembrie 1907.

Întreg complexul chestiunilor și afacerilor ce se țîn de contractele acestea economice între Austria și Ungaria, este întotdeauna împărțit în 3 mari grupuri, anume:

1. Chestiuni comercialo-vamale;
2. Afacerea băncii austro-ungare privilegiate pentru emiterea banilor de hârtie.
3. Cuota.

Despre cele două dintăiu, guvernele duc pertractări prealabile și „se înțeleg” prealabil, fără să întrebe mai înainte parlamentul cam în ce fel sens să se înțeleagă, fără să-i ceară directiva ori sfatul până unde pot merge reciproc cu concesiunile. Pe când în privința cotei, precum este îndeobște cunoscut, procedura este următoarea: se aleg deputații din sinul ambelor parlamente (câte

10 din camere și câte 5 din casele de sus), care ele intră ele mai întâiu se tîrgușesc, de regulă în scris, prin așa zise nunții și renunții, dar' prin excepție și cu viu graiu; și dacă pot, stabilesc prin comună înțelegere cuota, pe care o ratifică corpurile legiuitoare.

Dacă deputațiile de cuota nu ajung a se înțelege, se pun la pertractări guvernele, al căror rezultat, bine înțeles, încă e supus votului parlamentelor; ear' dacă nici guvernele nu isbutesc a stabili cuota, hotărăște Co-roana asupra acesteia. Până acuma cazul din urmă nu s'a întîmplat încă nici odată; dar' și cel dintăiu cas, înțelegerea între deputații numai o singură dată, pentru perioada a doua, anume de la 1877—87, ambele casuri explicabile prin psihologia politică următoare. Deputațiile își mențin la pertractări punctele lor de vedere și țînuta, nevroind să apară nici una mai slabă, mai puțin iscusită și cuminte de cât cealaltă, în fața parlamentului său respectiv; pe când earăși guvernele, în primul rînd șefii lor, ori-cât de intransigenți ar apăra drepturile respectivei „jumătăți a monarhiei”, nu voesc să recurgă la hotărîrea domnitorului, știind că îndeplinirea acestei prerogative, fie și stabilită prin legea dualistică, îi este Lui foarte neplăcută, tot din cauza a nu fi bănuit ca pătînit- tor pentru una din jumătăți și a-și înstrîina, poate, într'o măsură oare-care, „iubirea și alipirea nemărginită” a ei. Pentru a nu aduce pe domnitor în această poziție Lui neplăcută, șefii guvernelor respective, cum dreg și învertesc lucrurile, totuși nici unul până acum nu s'a purtat privitor la cuota astfel, în cât din cauza lui ar fi fost trebuit să se adreseze la Monarch, prin ceea-ce și-ar fi stricat bunele grații ale acestuia, în cât M. Sa să se fi fost văzut nevoit a recurge la vrednicia, înțelepciunea și iscusința altui barbat de stat, mai flexibil față cu „recerințele situației”.

Deputațiile pentru stabilirea cotoi, alose de cătră cele două parlamente încă în 1896, preschimbară între ele încă în același an câte două nunții și renunții; apoi în anul 1897 câte o hârtie d'acestea; în sfîrșit avuseră și mai multe conveniri personale, dar' toate fără nici un rezultat. În urma închiderii parlamentului în luna Noemvrie a. tr. din cauza obstrucției, a trebuit să fie aleasă, la începutul anului curent o nouă deputație de kuota; și acestea preschimbară nunții și renunții, dar' nu s'au ales cu nimica. Închîndu-se prin contele Thun, din cauza obstrucției și sesiunea a XIV-a a reichsrathului, încetase mandatul deputațiilor de cuota atât dincolo, cât și dincoace; d'aceca trebuiau realese earăși noue deputații (seria 3-a), ceea-ce, precum am vestit, s'a și întîmplat dincolo, în ședința de la 20 Septembrie; urmînd a se alege și în parlamentul maghiar.

Paralel cu pertractările deputațiilor de kuota, urmau, din capul lucrului, și tîrgușile între cele două guverne, asupra celorlaltele două grupe de chestiuni privitoare la pact:

contract comercialo-vamal și afacerea Băncii; mai întăiu între Bánffy-Badeni, ear' mai târziu între Bánffy-Thun. Este cunoscut în deobște, că Bánffy și Badeni se înțeleseră prealabil pri-vitor la chestiunile cuprinse în cele două grupări, ba le dăduseră chiar forma proiectelor de legi, cari au și fost aşternute în ambele parlamente la 20 Aprilie a. e., proiecte de legi pe cari le-a moștenit și contele Thun, însușindu-și-le „prealabil” și sub rezervatio mentalis politica, nepu-tîndu-se altfel în urma poruncilor ce le-au primit de la Ischl amîndoi: Lupul și Vulpea.

Situația dincolo. Într'o corespondență din Viena a lui „P. Lloyd” (foaia de seară de la 30 Sept.) cu data de 29 Sept. se scrie între altele:

„Așa dar', dacă desbaterile vor decurge în ordine și cuminte, când reînnoirea pactului se va face pe cale parlamentară, învoelile acelea (între Bánffy și Badeni-Thun) adecă. R. „Tr. P.”) de sine vor cădea baltă; ele ipso facto vor deveni nule; nimeni n'are interes la ele; ele au fost numai virtuale, ear' nu faplice”.

Ear' într'o telegramă din Viena de la 1 Octombrie:

„Presa opozițională germană îmbărbă-tează partidele opoziționale a urma pe calca apucată și a nu împedea desbaterile despre proiectele de legi asupra pactului prin nici un fel de obstrucție, de oare-ce ziua de ieri a arătat două lucruri, anume: că guvernul este pregătit pentru toate casurile, numai nu pentru cazul, că desbaterile vor decurge fără pedici; și a-apoi, că guvernul n'are majoritate în care s'ar puté bizui”.

Duminecă, 2 c., Thun a avut o convorbire de două ore cu Iavorski, presidentul clubului polonez și al comisiunii parlamentare comune a partidelor majorității. În urma acestei convorbiri se vestește, că mare parte a deputaților poloni se înstrăi-tează de contele Thun; Cehii, că nu voesc să voteze pactul; ear' bar. Dipudi, șeful poporal catolic, a declarat, că proiectele despre pact trebuie schimbate în mod esențial.

Se vorbește mult de Duminecă despre căderea încă în săptămîna aceasta, a contelui Thun, al cărui urmaș ar fi bar. Chlumetzky.

M. Sa Monarchul s'a întors pe neașteptate Duminecă seara din Wallsee, unde numai de 2 zile petrecea la fiica Sa, archiducesa Valeria și ginerele Francisc Salvador.

Oficioasele tîgăduesc, că reîntoarcerea M. Sale ar sta în legătură cu „crisa”.

Înaintarea judaismului.

(em) Interesante lucruri s'au seos la iveală cu prilejul discuțiunii asupra bugetului cultelor.

S'a cerut întefirea maghiarizării Ne-maghiarilor și toți membrii comisiunii financiare s'au grăbit a recunoaște, că realizarea unei astfel de cereri e chestiune de viață pentru națiunea maghiară. În consecință, s'au și înțîns la lada cu banii, pe cari de pe a noastră spinare i-au seos, cu amenințări și cu executări și au votat sume enorme, numai și numai, ca să se ajungă la creangă verde, să ne des-naționalizeze.

Și că pentru desnaționalizarea

noastră și pentru delăturarea noastră de pe toate terenurile vieții publice se lucra din răspușeri și cu mîi de planuri și mijloace, ni-o dădese îndestul datele statistice ale universității din Budapesta, date, cari au fost publicate chiar din prilejul discuțiunii asupra bugetului cultelor.

Nu va fi fără de folos, dacă în mai de-apropae băgare de seamă vom lua aceste date.

La univ. din Budapesta anul trecut s'au înscris 4923, aproape 5000 de ascultători. 70% din acestia au ascultat studiile juridice. Că ce a îndemnat pe cei mai mulți, ca să se înscrie la drepturi, ne putem foarte ușor esplica, mai ales, dacă vom avé în socotință, că toate oficiile, toate posturile se dau prin grăiaților Maghiari și Jidani, cari sunt trimiși și împuși naționalităților nemaghiare, pentru-ca să le împartă acestora dreptatea sau nedreptatea — după măsura de bună sau rea voință ce o au față de Nemaghiari.

Pentru-ca să se vadă, că cine va avé să ocupe posturile și oficiile din țară, încă în timpul cel mai apropiat, ni-o spune statistica universității, care se ferește de numirea de Români, Sârbi etc., ca de alte alea. Ea ne spune, că până-ce greco-orientalii și greco-catolicii universitari d'abia ajung cei dintăiu 3-57%, cei din urmă 2-72%, până atunci numărul Israelitilor înscriși la universitate face tocmai 30-32%. Adecă o mîna de Jidani dispune de o tinerime universitară mai mare ca noi Români, cari suntem cel mai numeros popor după cel al Maghiarilor.

La facultatea de drept au fost 29-44% Jidani, ear' greco-orientali 3-85% și greco-catolici 2-39%. Și n'avem să trecem cu tăcerea peste faptul, că în cele 3-85% sunt socotiți și Sârbi, ear' în cele 2-39% ale greco-catolicilor sunt socotiți și Rutenii.

Dar' mai bătător la ochi e numărul cel mare al jidanilor de la facultatea de medicină. Acolo 50-63% sunt jidani, dar' gr.-orientalii fac numai 4-06% și gr.-catolicii 1-96%.

La facultatea de filosofie 17-03% sunt jidani, dar' gr.-orient. numai 2-14% și gr.-cat. 2-14%.

De patru-ori e mai mare numărul ascultătorilor jidani de la facultatea filosofică, decât cum după raportul numeric al semînției ar trebui să fie, ear' la facultatea de medicină am ajuns azi acolo, că jidanii formează majoritatea absolută.

Ce va să însemne aceasta? Nimic altă, decât că Jidanii lucra sistematic, ca după-ce ne-au strivit de pe tîrîmul comercial, să ne strivească să ne deo la o parte și de pe cel industrial, pe care cu rafinaria-le cunoscută au și pus mîna, ear' apoi să ne îndepărteze și de pe tîrîmul vieții spirituale, ca să nu mai fie post, să nu mai fie funcție pe carea nu jidan să o ocupe.

Și în fața acestei ovreisări, în fața realizării principiului lui Darwin despre: „Cum o semînție mîncă pe ceea-

Gutori Földes Kelemen

Farmacie in Arad.

Crema de Margit

Crema-Margit cea mai bună pentru obraz, întinerește și înfrumusețează fața în scurtă vreme.

Crema-Margit este singurul mijloc în contra pișturiilor, a petelor de ficat și în contra erupțiilor de piele.

Crema-Margit este singurul remediu în contra înegririi și a roșirii pielii, precum și contra arsurilor de soare.

Crema-Margit efectul ei miraculos este, că unsă pielea, se absoarbe îndată; câtă de ce în 3—4 zile pielea care a fost plină cu piștrui și pete de ficat, se face albă ca albastrul.

Crema-Margit este absolut nevinovată, de oare-ce nu e unsuroasă, ci este fină și se absoarbe iute. Fața nu capătă strălucire ca de altă cremă și de aceea se poate folosi și ziua.

Crema-Margit un flacon mare 1 fl., unul mic 50 cr.

Pudră-Margareta albă, roșă și crême 60 cr.

Săpun-Margareta o cutie 35 cr.

Pasta pentru dinți Margareta o cutie 50 cr.

Numai atunci este curată, când fie-care cutie poartă numele farmacistului aradan *Gutori Földes Kelemen*.

225 1—5 **Păziți-vă de contrafacere.**

Flacoane goale nu se umplu în alte farmacii cu crema Margareta.

Magazinul central este la *Gutori Földes Kelemen*, farmacist, Arad, *Deak Ferencz utca* 12. Telefon 111.

La administrațiunea „Tribunei Poporului“

se află de vânzare

următoarele cărți pentru școlile populare.

ABC Carte de cetire de Iosif Moldovan, N. Stef etc.	20 cr.
A doua carte de cetire, de mai mulți prietini, Brașov	28
Geografia Patriei de Ioan Dariu	25
Istoria bisericească	30
Ioan Popescu: Carte de cetire II, prelucrată de Dr. Petru Șpan.	30
Intăia carte de scriere și cetire pentru învățământul limbii maghiare de Ioan Roman	10
Gramatica română de Ioan Petran profesor	15
Micul catechis	15
Istoria Patriei de Ioan Dariu	25
Carte de cetire și deprindere în limba maghiară de Wilhelm Groo	24

precum și requisite de scris.

Rugăm deci pe toți domni învățători a ne onora cu comanda lor pentru acest școlastic.

La facerea comenzilor, cari se vor efectua prompt, sunt rugați a adauga și șosele de porto postal.

Administrațiunea „Tribuna Poporului“

CONCURS.

Pentru postul de **Comptabil** la institutul de credit și economii „ZARANDEANA“ din Băița (Deva mellet) se escrie concurs cu următoarele condițiuni.

1. Concurenții au a-și înainta rugărilor subsemnatei direcțiuni, cu documentele despre calificațiunea ce o au; precum și documentul de practică dacă a practicat la vre-un institut de bani, apoi o declarațiune că e capabil a conduce independent toate registrele comptabilității de banca.

2) Terminul pentru înaintarea de rugări se fixează 1 Noemvrie 1898. Postul îl va putea ocupa cu 1 Decemvrie st. n. 1898.

3) Salariul împreună cu acest post e 400 fl. v. a. solviți în rată lunară anticipativă și tantiema statutară socotită dela 15 Februarie st. n. precum și cuartir liber în edificiul institutului.

4. Alesul după un an de probă va fi denumit definitiv.
Băița, 1 Octomvrie 1898.

224 1—2

DIRECȚIUNEA.

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

Circulare și prețuri-curente
NOTE

OPURI ȘI BROȘURI

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barcianu Arad

Strada Aulich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci
PLICURI

Invitări, cărți de vizită, anunțuri funebre

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectuează prompt.